

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 0 2 7 4 1 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

MEHANIKA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 30. avgust 2010

SPLOŠNA MATURA

PODROČJE PREVERJANJA A

A1

Pretvorite podane veličine v zahtevane enote. Pri pretvarjanju naredite izračun.

a) $\sigma = 140 \frac{\text{N}}{\text{mm}^2} = \dots\dots\dots \frac{\text{N}}{\text{m}^2}$
(1 točka)

b) $v = 36 \frac{\text{km}}{\text{h}} = \dots\dots\dots \frac{\text{m}}{\text{s}}$
(1 točka)

c) $I = 4170 \cdot 10^4 \text{ cm}^4 = \dots\dots\dots \text{m}^4$
(1 točka)

d) $\rho = 1000 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3} = \dots\dots\dots \frac{\text{g}}{\text{mm}^3}$
(1 točka)

e) $p = 2,55 \text{ MPa} = \dots\dots\dots \frac{\text{N}}{\text{m}^2}$
(1 točka)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

a) $\sigma = 140 \frac{\text{N}}{\text{mm}^2} = 140 \frac{\text{N}}{(10^{-3} \text{ m})^2} = 140 \cdot 10^6 \frac{\text{N}}{\text{m}^2} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$

b) $v = 36 \frac{\text{km}}{\text{h}} = 36 \frac{10^3 \text{ m}}{3600 \text{ s}} = 10 \frac{\text{m}}{\text{s}} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$

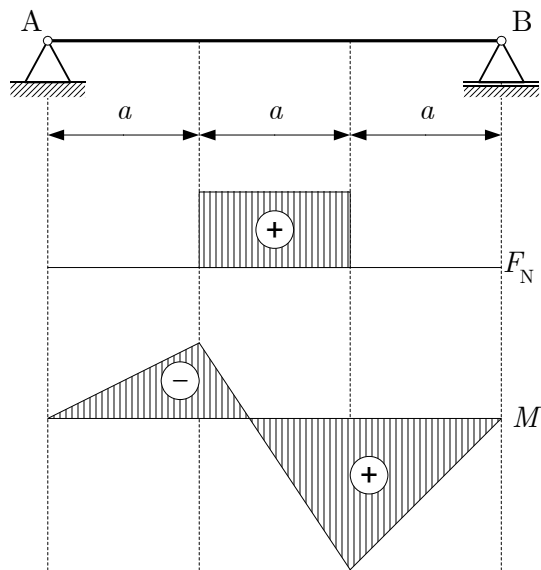
c) $I = 4170 \cdot 10^4 \text{ cm}^4 = 4170 \cdot 10^4 \cdot (10^{-2} \text{ m})^4 = 0,417 \text{ m}^4 \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$

d) $\rho = 1000 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3} = 1000 \frac{10^3 \text{ g}}{(10^3 \text{ mm})^3} = 10^{-3} \frac{\text{g}}{\text{mm}^3} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$

e) $p = 2,55 \text{ MPa} = 2,55 \cdot 10^6 \text{ Pa} = 2,55 \cdot 10^6 \frac{\text{N}}{\text{m}^2} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$

A2

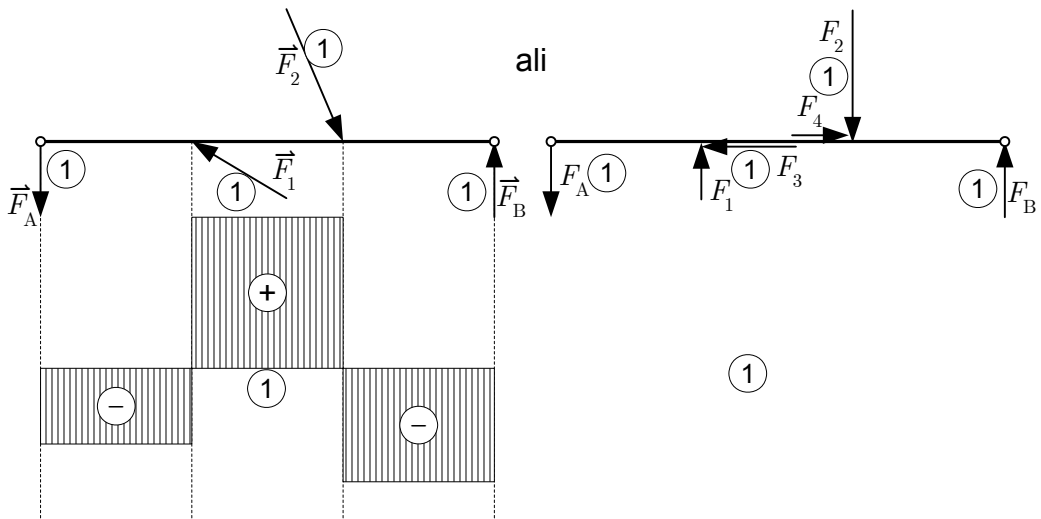
Na skici sta narisana diagrama upogibnih momentov in osnih sil za narisani nosilec.

- a) Narišite pripadajočo obremenitev nosilca, reakcije v podporah A in B ter diagram prečnih sil. (5 točk)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

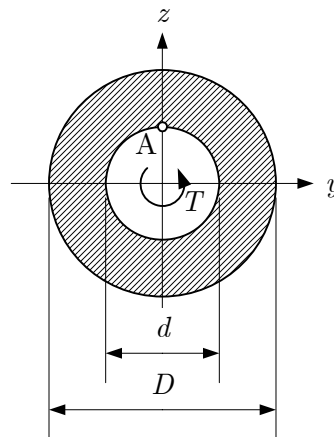
a)

..... 5 točk

A3

Nosilec s prikazanim prečnim prerezom je obremenjen na torzijo, tako da je največja napetost v prerezu enaka 60 MPa .

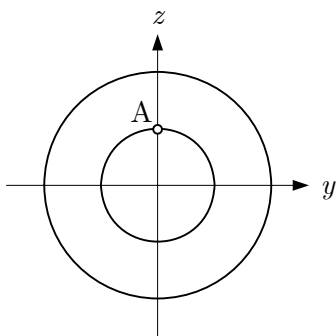

a) Katera vrsta napetosti se pri torzijski obtežbi pojavi v prečnem prerezu?

(1 točka)

b) V skico narišite diagram razporeditve napetosti po prerezu.

(2 točki)

c) Določite velikost napetosti v točki A, če je $D = 60 \text{ mm}$ in $d = 30 \text{ mm}$.

(1 točka)

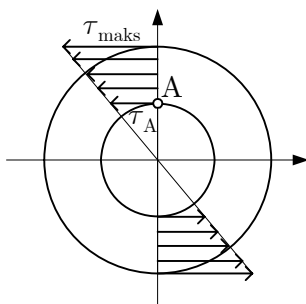
d) Napišite enačbo za izračun največje napetosti v prerezu in pojasnite pomen veličin v enačbi.

(1 točka)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

a) Pojavijo se tangencialne (strižne) napetosti..... 1 točka

b)

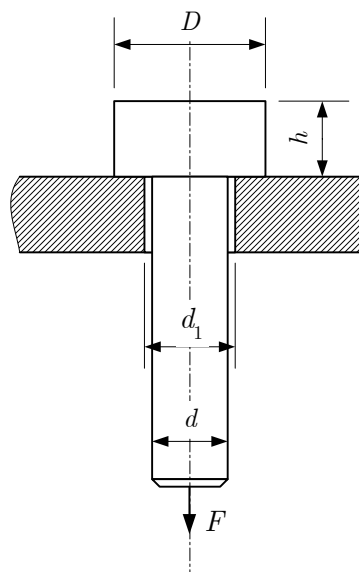
..... 2 točki

c) $\frac{\tau_A}{\tau_{\text{maks}}} = \frac{d/2}{D/2} \Rightarrow \tau_A = \tau_{\text{maks}} \frac{d}{D} = 60 \cdot \frac{30}{60} = 30 \text{ MPa}$ ..... 1 točka

d) $\tau_{\text{maks}} = \frac{T}{W_t}$, T – torzijski moment, W_t – torzijski odpornostni moment prereza ..... 1 točka

A4

Narisani čep, ki je obremenjen s silo F , ima premer glave D , višino glave h in premer stebra d .

Napišite enačbo za ploščino:

- a) prereza, ki je obremenjen na nateg, ... (1 točka)
- b) prereza, ki je obremenjen na strig, in ..... (2 točki)
- c) površine, ki prenaša površinski tlak. .... (2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

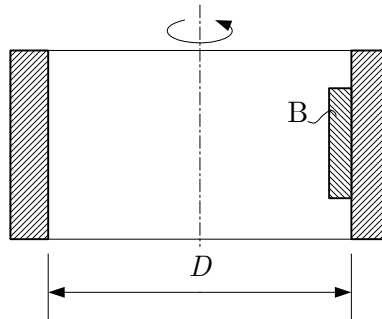
a) $A = \frac{\pi d^2}{4}$ ..... 1 točka

b) $A = \pi d_1 h$ ..... 2 točki

c) $A = \frac{\pi}{4} (D^2 - d_1^2)$ ..... 2 točki

A5

Valjasta cev z notranjim premerom D se vrti okrog navpične osi z veliko kotno hitrostjo. Skupaj s cevjo se zaradi hrapavosti stičnih površin brez zdrsavanja vrti tudi majhno telo B.

a) Narišite vse sile, ki delujejo na majhno telo B na notranji strani cevi.

(2 točki)

b) Imenujte narisane sile.

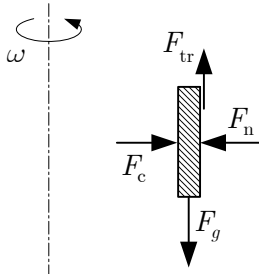
(2 točki)

c) Napišite pogoj, da telo ne zdrsne po steni navzdol.

(1 točka)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

a)

..... (1+1) 2 točki

b) F_c – centrifugalna sila

F_g – sila teže

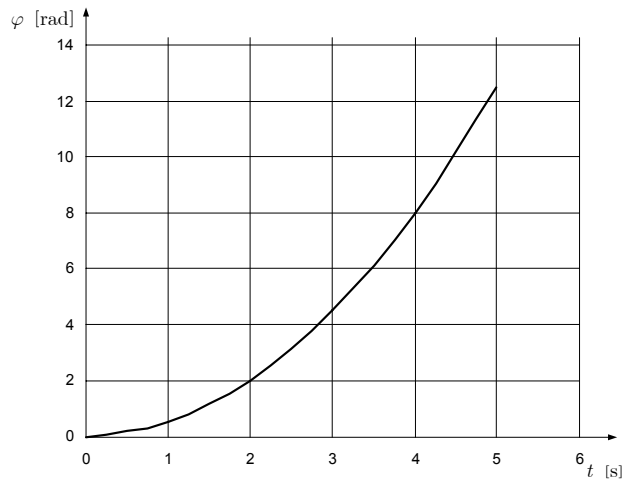
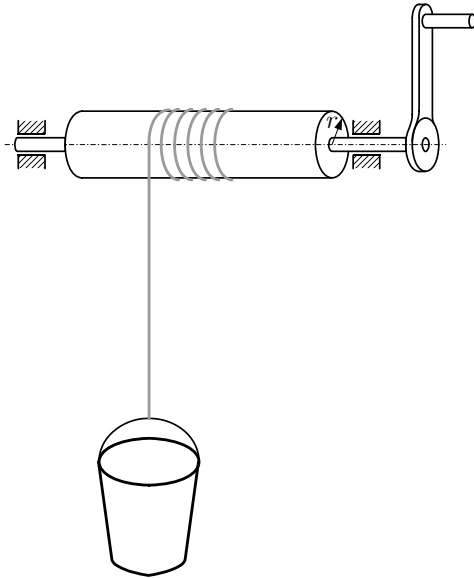
F_{tr} – sila trenja

F_n – normalna sila podlage ..... (1+1) 2 točki

c) Pogoj, da telo ne zdrsne, je $F_{tr} \geq F_g$ . ..... 1 točka

A6

Na vretenu pri starinskem vodnjaku v nekem trenutku spustimo ročico. Vedro z vodo začne potovati navzdol, vreteno pa se zato začne vrteti. Graf prikazuje odvisnost kota φ (v radianih), za katerega se zavrti vreteno, od časa. Polmer vretena je $r = 10$ cm, njegova masa pa je m_v . Trenje v ležajih zanemarimo.

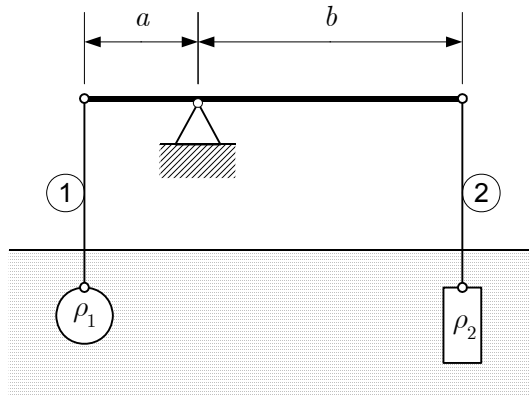
- Napišite, kakšno je gibanje vedra. (1 točka)
- Iz grafa razberite, za koliko radianov (kolikšen kot) se zavrti vreteno v 4 s. (1 točka)
- Izračunajte, za koliko se je v 4 s spustilo vedro. (1 točka)
- Napišite, kakšno bi bilo gibanje tega vedra, če bi imelo vreteno pri enaki masi večji polmer ($r > 10$ cm). Pojasnite vzrok razlike glede na primer a (vreteno premera 10 cm). (2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

- Gibanje vedra je enakomerno pospešeno gibanje..... 1 točka
- Vreteno se je zavrtelo za 8 radianov ..... 1 točka
- $s = l = \varphi r = 8 \cdot 0,1 = 0,8$ m ..... 1 točka
- Gibanje vedra je enakomerno pospešeno, vendar z manjšim pospeškom kakor v primeru a..... 1 točka
Vzrok razlike je večji masni vztrajnostni moment vretena z večjim premerom..... 1 točka

A7

Na koncih narisane vzvoda sta na vrhah ① in ② obešena v vodo potopljena krogla in valj, ki imata enaki prostornini. Gostoti teles sta večji od gostote vode. Sistem je v narisani legi ($b > a$) v ravnotežju.

a) Narišite vse sile, ki delujejo na kroglo, in napišite enačbo za izračun sile v vrvi ①.

(2 točki)

b) Izrazite razmerje sil v vrhah ① in ② v odvisnosti od a in b .

(1 točka)

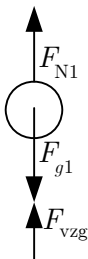
c) Obkrožite pravilno trditev in jo utemeljite:

(2 točki)

- A gostoti krogle in valja sta enaki,
- B gostota krogle je večja od gostote valja,
- C gostota valja je večja od gostote krogle.

Rešitev in navodila za ocenjevanje

a)

..... 1 točka

$$\sum F_{iy} = 0$$

$$F_{N1} + F_{vzg} - F_{g1} = 0$$

$$F_{N1} = F_{g1} - F_{vzg} \text{ ..... 1 točka}$$

- b) $\sum M_A = 0$
 $F_{N1}a - F_{N2}b = 0$
 $\frac{F_{N1}}{F_{N2}} = \frac{b}{a}$ ..... 1 točka
- c) Obkrožena trditev B ..... 1 točka
 Ker je $F_{N1} > F_{N2} \Rightarrow F_{g1} > F_{g2} \Rightarrow \rho_1 > \rho_2$ ..... 1 točka

A8

V mehaniki tekočin je znana enačba:

$$\frac{p}{\rho g} + \frac{v^2}{2g} + z = \text{konst.}$$

- a) Napisana enačba pomeni (obkrožite samo en odgovor): (1 točka)
- A vsota tlaka, hitrosti in višine je v opazovanem prerezu cevi konstantna,
 B vsota energijskih višin zaradi tlaka, hitrosti in položaja obravnavanega prereza cevovoda je konstantna,
 C vsota tlaka, hitrosti in dolžine cevovoda je konstantna.
- b) Napisano enačbo imenujemo tudi (obkrožite samo en odgovor): (1 točka)
- A Pascalov zakon,
 B Arhimedov zakon,
 C Bernoullijeva enačba,
 D Torricelijeva enačba.
- c) Izpeljite enoti za naslednja izraza: (3 točke)

Enota za izraz $\frac{p}{\rho g}$ je: .....

Enota za izraz $\frac{v^2}{2g}$ je: .....

Rešitev in navodila za ocenjevanje

- a) Obkrožen odgovor B ..... 1 točka
 b) Obkrožen odgovor C ..... 1 točka

$$\text{c) } \left[\frac{p}{\rho g} \right] = \frac{[p]}{[\rho][g]} = \frac{\text{Pa}}{\frac{\text{kg}}{\text{m}^3} \cdot \frac{\text{m}}{\text{s}^2}} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

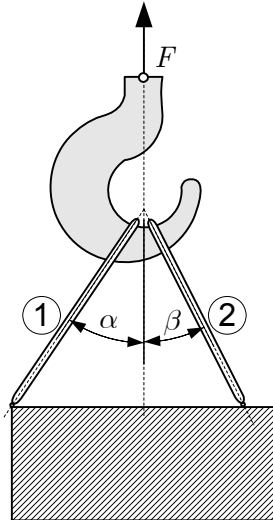
$$\frac{\text{Pa}}{\frac{\text{kg}}{\text{m}^3} \cdot \frac{\text{m}}{\text{s}^2}} = \frac{\text{N}}{\text{m}^2} \cdot \frac{\text{m}^3}{\text{kg}} \cdot \frac{\text{s}^2}{\text{m}} = \frac{\text{kg m}}{\text{s}^2 \text{m}^2} \cdot \frac{\text{m}^3}{\text{kg}} \cdot \frac{\text{s}^2}{\text{m}} = \text{m} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$\left[\frac{v^2}{2g} \right] = \frac{[v^2]}{[g]} = \frac{[\frac{\text{m}}{\text{s}}]^2}{\frac{\text{m}}{\text{s}^2}} = \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2} \cdot \frac{\text{s}^2}{\text{m}} = \text{m} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

PODROČJE PREVERJANJA B

B1

Na kavlju dvigala visi zabo, pritrjen z dvema enojnima vrvema, kakor kaže skica. Vrv ① je pod kotom $\alpha = 35^\circ$, vrv ② pa pod kotom $\beta = 20^\circ$. V vrvi ② nastopa osna sila $F_2 = 800 \text{ N}$.

- a) Pokažite, kako bi s trikotnikom sil določili težo zaboja. (3 točke)
- b) Izračunajte silo v vrvi ①. (4 točke)
- c) Izračunajte težo bremena. (4 točke)
- d) Izračunajte silo F v kavlju. (2 točki)
- e) Izračunajte največjo težo bremena, ki ga lahko dvigamo, če sta prereza vrvi ① in ② enaka ter znašata $A = 30 \text{ mm}^2$. Dopusna napetost v vrveh je $\sigma_{\text{dop}} = 80 \text{ MPa}$. (7 točk)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

a)

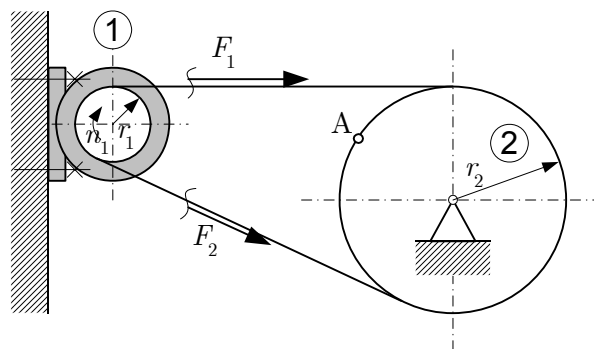
.....(1+1+1) 3 točke

b) $\sum F_{ix} = 0$ ..... 1 točka
 $F_2 \sin \beta - F_1 \sin \alpha = 0$ ..... 1 točka
 $F_1 = \frac{F_2 \sin \beta}{\sin \alpha} = \frac{800 \cdot \sin 20^\circ}{\sin 35^\circ} = 477 \text{ N}$ ..... (1+1) 2 točki

- c) $\sum F_{iy} = 0$ ..... 1 točka
 $F_1 \cos \alpha + F_2 \cos \beta - F_g = 0$ ..... 1 točka
 $F_g = F_1 \cos \alpha + F_2 \cos \beta = 477 \cos 35^\circ + 800 \cos 20^\circ = 1142,49 \text{ N}$ ..... (1+1) 2 točki
- d) $\sum F_{iy} = 0$ ..... 1 točka
 $F - F_g = 0 \Rightarrow F = 1142,49 \text{ N}$ ..... 1 točka
- e) Največja sila nastopi v vrvi ② ..... 1 točka
 $F_{2\text{maks}} = A\sigma_{\text{dop}} = 30 \cdot 80 = 2400 \text{ N}$ ..... (1+1) 2 točki
 $F_{1\text{maks}} = \frac{F_{2\text{maks}} \sin \beta}{\sin \alpha} = \frac{2400 \cdot \sin 20^\circ}{\sin 35^\circ} = 1431 \text{ N}$ ..... (1+1) 2 točki
 $F_{g\text{maks}} = F_{1\text{maks}} \cos \alpha + F_{2\text{maks}} \cos \beta =$
 $= 1431 \cos 35^\circ + 2400 \cos 20^\circ = 3427,47 \text{ N}$ ..... (1+1) 2 točki

B2

Na steni je pritrjen elektromotor ① moči $P = 3 \text{ kW}$, ki se vrti s stalno vrtilno frekvenco $n_1 = 1200 \text{ vrt/min}$ in poganja jermenico ②. Polmer jermenice na elektromotorju je $r_1 = 30 \text{ mm}$. Jerman je speljan prek jermenice ② polmera $r_2 = 180 \text{ mm}$. Upoštevajte, da ni zdrsanja jermena na jermenicah.

Izračunajte:

- a) kotni hitrosti obeh jermenic in hitrost jermena; ..... (8 točk)
- b) pospešek točke A na obodu jermenice ②. Vrišite ta pospešek v skico; ..... (4 točke)
- c) vrtilni moment, ki ga ustvari elektromotor, in silo F_2 v vlečnem delu jermena, če je sila v prostem kraku jermena enaka $F_1 = 60 \text{ N}$ . ..... (8 točk)

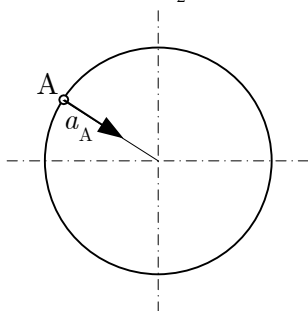
Rešitev in navodila za ocenjevanje

a) $\omega_1 = 2\pi n_1 = 2 \cdot \pi \cdot \frac{1200}{60} = 40\pi = 125,66 \text{ s}^{-1}$ ..... (2+1) 3 točke

$i = \frac{\omega_1}{\omega_2} = \frac{r_2}{r_1} \Rightarrow \omega_2 = \omega_1 \frac{r_1}{r_2} = 40\pi \frac{30}{180} = \frac{20\pi}{3} = 20,94 \text{ s}^{-1}$ ..... (2+1) 3 točke

$v = \omega_1 r_1 = 40\pi \cdot 0,03 = 1,2\pi = 3,77 \text{ m/s}$ ..... (1+1) 2 točki

b) $a_A = a_{nA} = \frac{v^2}{r_2} = \frac{3,77^2}{0,18} = 78,96 \text{ m/s}^2$ ali $a_A = r_2 \omega_2^2$ ..... (2+1) 3 točke

..... 1 točka

c) $P = M_1 \omega_1$ ..... 2 točki

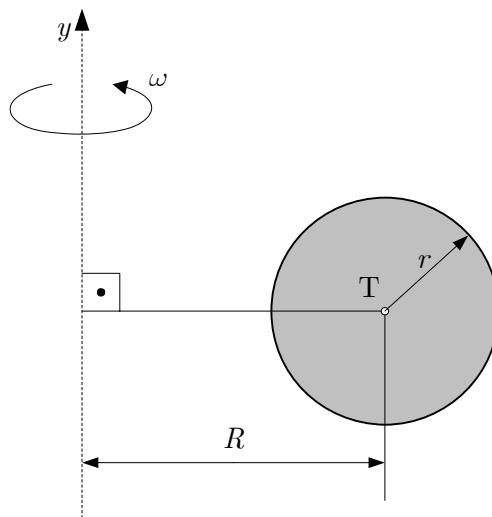
$M_1 = \frac{P}{\omega_1} = \frac{3 \cdot 10^3}{125,66} = 23,87 \text{ N m}$ ..... (1+1) 2 točki

$M_1 = F_2 r_1 - F_1 r_1$ ..... 2 točki

$F_2 = \frac{M_1 + F_1 r_1}{r_1} = F_1 + \frac{M_1}{r_1} = 60 + \frac{23,87}{0,03} = 60 + 795,6 = 855,7 \text{ N}$ ..... (1+1) 2 točki

B3

Krogla z gostoto $\rho = 8 \text{ kg/dm}^3$ in polmerom $7,5 \text{ cm}$ kroži okrog navpične osi y z vrtilno frekvenco $n = 120 \text{ min}^{-1}$ pri oddaljenosti $R = 0,5 \text{ m}$.

Izračunajte:

- a) obodno hitrost težišča krogle, (7 točk)
- b) težiščni masni vztrajnostni moment krogle. (8 točk)
- c) Označite na krogli točko, ki ima najmanjšo obodno hitrost, in to hitrost izračunajte. (5 točk)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

- a) Izračun obodne hitrosti težišča krogle:

$$n = 120 \text{ min}^{-1} = \frac{120}{60} = 2 \text{ s}^{-1} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

Ugotovitev, da kandidat razlikuje med n in ω 1 točka

$$\omega = 2\pi n \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$\omega = 2\pi \cdot 2 = 4\pi \text{ s}^{-1} = 12,57 \text{ s}^{-1} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$v = \omega R \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$v = 12,57 \cdot 0,5 = 6,28 \text{ m/s} \dots\dots\dots 2 \text{ točki}$$

- b) Izračun težiščnega masnega vztrajnostnega momenta:

$$m = \rho V \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$V = \frac{4}{3} \pi r^3 \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

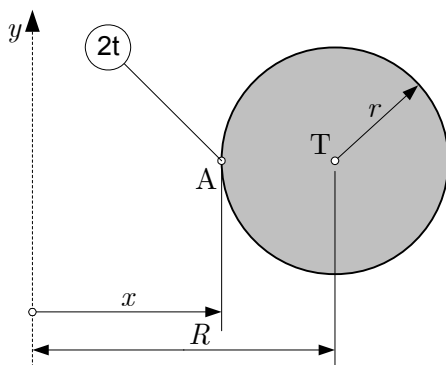
$$V = \frac{4}{3} \pi \cdot 0,75^3 = 1,767 \text{ dm}^3 \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$m = 8 \cdot 1,767 = 14,14 \text{ kg} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$I_T = \frac{2}{5} m r^2 \dots\dots\dots 2 \text{ točki}$$

$$I_T = \frac{2}{5} \cdot 14,14 \cdot 0,075^2 = 0,032 \text{ kgm}^2 \dots\dots\dots 2 \text{ točki}$$

- c) Določitev točke z najmanjšo obodno hitrostjo in njen izračun:

$$x = R - r \dots\dots\dots 2 \text{ točki}$$

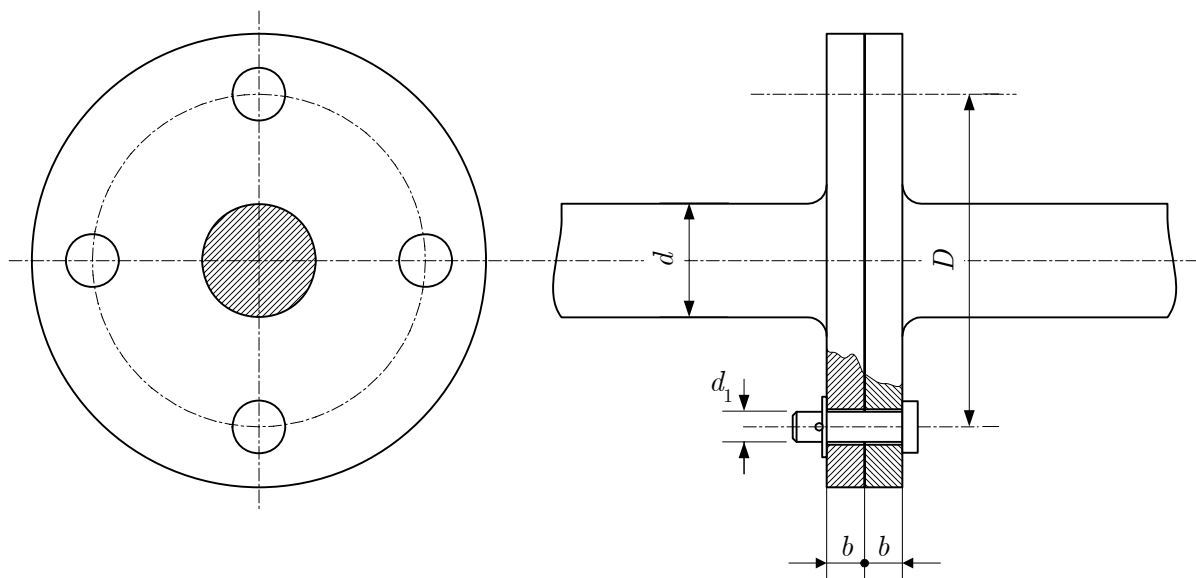
$$v_A = \omega x$$

$$v_A = 12,57 \cdot 0,425 = 5,34 \text{ m/s} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

PODROČJE PREVERJANJA C

C1

Toga gredna vez veže dve gredi, ki prenašata moč $P = 10 \text{ kW}$ pri vrtilni frekvenci $n = 120 \text{ min}^{-1}$. Koluta gredne vezi sta povezana s štirimi zatiči, ki so nameščeni na premeru $D = 100 \text{ mm}$. Širina kolutov $b = 20 \text{ mm}$.

Izračunajte:

- a) torzijski moment na gredi; (5 točk)
- b) premer gredi d glede na dopustno torzijsko napetost $\tau_{\text{tdop}} = 40 \text{ N/mm}^2$; (7 točk)
- c) silo F_0 , ki »striže« vezne zatiče; (5 točk)
- d) premer zatičev d_1 , če je dopustna strižna napetost $\tau_{\text{sdop}} = 70 \text{ N/mm}^2$; (9 točk)
- e) površinski tlak med zatičem in kolutom gredne vezi. (4 točke)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

- a) Torzijski moment:
  - $\omega = 2\pi n$ ..... 1 točka
  - $\omega = 2\pi \cdot 2 = 12,56 \text{ s}^{-1}$ ..... 1 točka
  - $P = \omega T$ ..... 1 točka

$$T = \frac{P}{\omega} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$T = \frac{10000}{12,56} = 796 \text{ Nm} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

b) Premer gredi:

$$\tau_t = \frac{T}{W_t} \leq \tau_{tdop} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$W_t = \frac{T}{\tau_{tdop}} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$W_t = \frac{796 \cdot 10^3}{40} = 19894 \text{ mm}^3 \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$W_t = \frac{\pi d^3}{16} \dots\dots\dots 2 \text{ točki}$$

$$d = \sqrt[3]{\frac{16W_t}{\pi}} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$d = \sqrt[3]{\frac{16 \cdot 19894}{\pi}} = 46,6 \text{ mm} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

c) Sila, ki striže vezne zatiče:

$$T = F_0 \frac{D}{2} \dots\dots\dots 3 \text{ točke}$$

$$F_0 = \frac{2T}{D} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$F_0 = \frac{2 \cdot 796}{0,1} = 15920 \text{ N} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

d) Premer zatičev:

$$F_1 = \frac{F_0}{4} \dots\dots\dots 2 \text{ točki}$$

$$F_1 = \frac{15920}{4} = 3980 \text{ N} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$\tau_s = \frac{F_1}{A_1} \leq \tau_{sdop} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$A_1 = \frac{F_1}{\tau_{sdop}} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$A_1 = \frac{3980}{70} = 56,8 \text{ mm}^2 \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$A_1 = \frac{\pi d_1^2}{4} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$d_1 = \sqrt{\frac{4A_1}{\pi}} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$d_1 = \sqrt{\frac{4 \cdot 56,8}{\pi}} = 8,5 \text{ mm} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

e) Površinski tlak:

$$p = \frac{F_1}{A_p} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

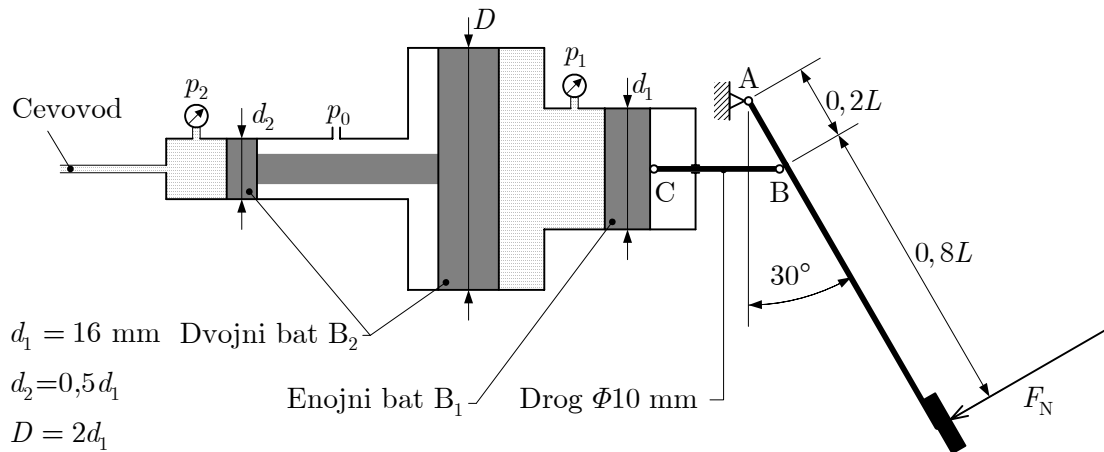
$$A_p = d_1 b \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$A_p = 8,5 \cdot 20 = 170 \text{ mm}^2 \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$p = \frac{3980}{170} = 23,4 \text{ N/mm}^2 \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

C2

Ko z nogo s silo F_N pritismo na stopalko hidravlične naprave, se v drogu BC pojavi sila $F = 201 \text{ N}$. V hidravličnem sistemu povzročimo s tem nadtlaka p_1 in p_2 . Vse mere so razvidne iz skice. Lastne teže vseh elementov in vse izgube zanemarimo.

a) Izračunajte napetost v drogu BC, če je njegov premer $d = 10 \text{ mm}$.

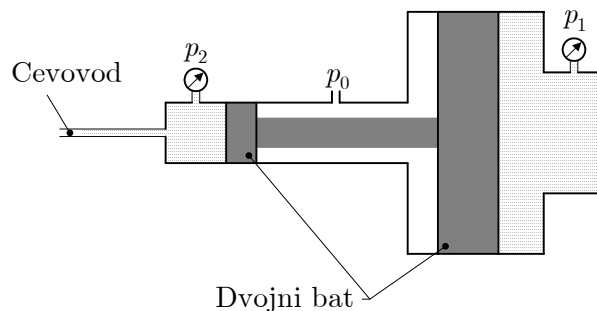
(3 točke)

b) Izračunajte nadtlak p_1 .

(4 točke)

c) Skicirajte rezultirajoče sile, s katerimi hidravlično olje deluje na dvojni bat. Napišite, ali je večji nadtlak p_1 ali nadtlak p_2 .

(3 točke)

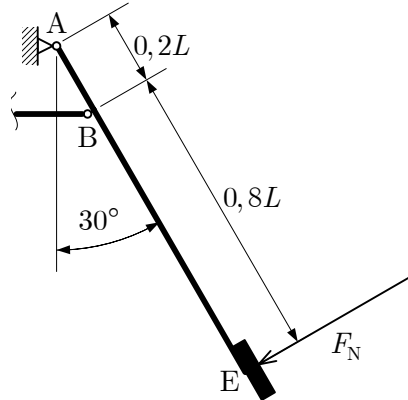

d) Izračunajte nadtlak p_2 .

(6 točk)

e) Narišite vse sile, ki delujejo na vzvod stopalke, in izračunajte silo F_N . V vsakem od spodnjih stolpcev obkrožite črko pred pravilno trditvijo o načinu obremenitve vzvoda stopalke.

(10 točk)

Vzvod je na področju BE obremenjen na:

- a tlak in upogib;
- b nateg, upogib in strig;
- c vzvoj in upogib;
- d upogib in strig;
- e vzvoj, strig in upogib;
- f tlak, upogib in strig.

Vzvod je na področju AB obremenjen na:

- A tlak in upogib;
- B nateg, upogib in strig;
- C vzvoj in upogib;
- D upogib in strig;
- E vzvoj, strig in upogib;
- F tlak, upogib in strig.

f) Izračunajte, koliko cm^3 olja hidravlična naprava potisne v cevovod, če se enojni bat B_1 premakne za 2 cm v levo. Upoštevajte, da je olje nestisljivo.

(4 točke)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

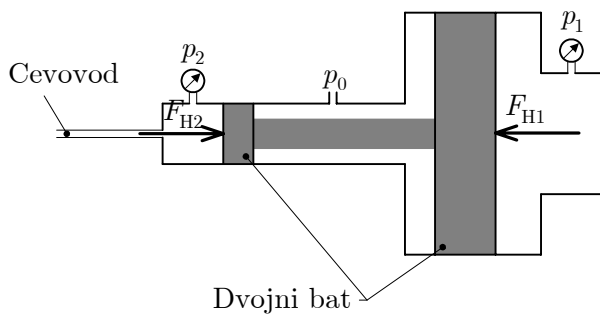
a) $A_1 = \frac{\pi d^2}{4} = \frac{\pi \cdot 10^2}{4} = 78,54 \text{ mm}^2$ ..... 1 točka

$\sigma = \frac{F}{A_1} = \frac{201}{78,54} = 2,56 \text{ MPa}$ ..... (1+1) 2 točki

b) $A_1 = \frac{\pi d_1^2}{4} = \frac{\pi \cdot 16^2}{4} = 201 \text{ mm}^2 = 2,01 \cdot 10^{-4} \text{ m}^2$ ..... (1+1) 2 točki

$p_1 = \frac{F}{A_1} = \frac{201}{2,01 \cdot 10^{-4}} = 100 \cdot 10^4 \text{ Pa} = 10 \text{ bar}$ ..... (1+1) 2 točki

c)

Dvojni bat ..... 1 točka
 $p_2 > p_1$ ..... 2 točki

d) $A_D = \frac{\pi D^2}{4} = \frac{\pi (2d_1)^2}{4} = 4A_1 = 4 \cdot 201 = 804 \text{ mm}^2 = 8,04 \cdot 10^{-4} \text{ m}^2$ ..... 1 točka

$A_2 = \frac{\pi d_2^2}{4} = \frac{\pi \left(\frac{d_1}{2}\right)^2}{4} = \frac{A_1}{4} = \frac{201}{4} = 50,3 \text{ mm}^2 = 0,503 \cdot 10^{-4} \text{ m}^2$ ..... 1 točka

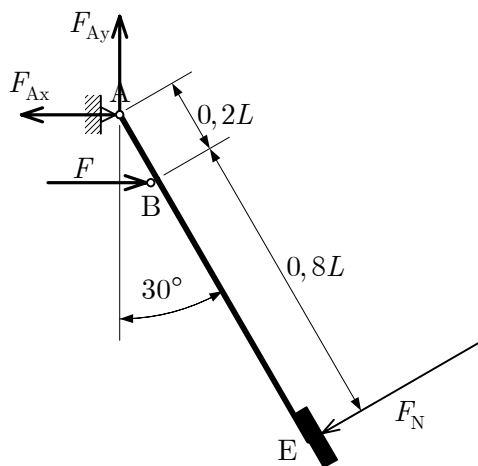
$F_{H2} = F_{H1}$ ..... 1 točka

$p_2 A_2 = p_1 A_D$ ..... 1 točka

$p_2 \frac{A_1}{4} = p_1 4A_1$

$p_2 = 16p_1 = 16 \cdot 10 \text{ MPa} = 160 \text{ MPa} = 160 \text{ bar}$ ..... (1+1) 2 točki

e)

Narisana reakcija v B ..... 2 točki

Narisana reakcija v A ..... (1+1) 2 točki

(Če je narisana samo reakcija v vodoravni smeri ali samo v smeri osi vzvoda, 0 točk.)

$\sum M_{iA} = 0$ ..... 1 točka

$F \cdot 0,2 \cdot L \cos 30^\circ = F_N L$ ..... (1+1) 2 točki

$F_N = 0,2F \cos 30^\circ = 0,2 \cdot 201 \cdot \cos 30^\circ = 34,8 \text{ N}$ ..... 1 točka

Pravilni sta trditvi d in B ..... (1+1) 2 točki

f) $A_1 x_1 = A_D x_D$ ..... 1 točka

$x_D = \frac{A_1 x_1}{A_D} = \frac{A_1 x_1}{4A_1} = \frac{x_1}{4} = \frac{2}{4} = 0,5 \text{ cm}$ ..... 1 točka

$x_2 = x_D$ ..... 1 točka

$V_2 = A_2 x_2 = 0,503 \cdot 0,5 = 0,25 \text{ cm}^3$ ..... 1 točka